

**СЕКЦИЯ «НАЦИОНАЛЬНЫЕ КУЛЬТУРЫ:
ИСТОРИЯ, ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА И КУЛЬТУРА»**

MUSLUDurmuş,
“Orizont” Teoretik Lisesinin müdürü

EĞİTİMDE ÖZ ELEŞTİRİ

Rezüme

Самокритика в системе образования

В системе образования Турции и Молдовы очень много общего. Система подразумевает «обычную» единую программу обучения. Педагоги не спрашивают первоклассника, чем он интересуется и чему бы хотел научиться больше всего. Данная статья предлагает иной подход к личности, где предлагается, прежде всего, раскрыть интересы и склонности ребенка.

Dünyanın her yerinde eğitim uşaklarla, başka türlü desek, insanla başlar. Moldovada ve Türkiyede yaşadığımız için eğitim ve tahsil hayatı boyunca rastladığımız veya yaptığımız genel hataları irdeleme adına biz eğitimcilerin öğrencilerin hayatın bu ilk basamaklarında karşılaştıkları okul sıralarında neleri, nasıl bir şekilde görmeleri gerektiğini ve yine kendimize bakarak ki bizde o sırlardan geçtiğimize göre bir hatırlayalım.

Çoğumuz ilkokul bir, iki, üç’te ve dahi dördüncü sınıfta ne öğrendiğimizi yıllar geçtikten sonra bazı yaramazlıklarımız dışında hatırlayamayız. Hiçbir şey öğrenmedik mi? Yoksa öğrendiklerimiz mi bir işe yaramadı? Birşeyler öğrendik de hatırlayamıyor muyuz, yoksa sonradan hatırlamamız gereken bilgilerin değil de, kendimizi bulma ve bilme yolunda ilk adımları nasıl atacağımızın öğretildiği ,bizi daha ziyade eğitmeye çalıştıkları bir döneme mi karşılık geliyordu o yıllar? Acaba ilkokuldaki derslerde anlatılanlardan kafamızda pek birşey kalmamasının bir nedeni de, ne öğreneceğimizi bizim belirlememiş olmamız mı ,belki de hiç merak etmediğimiz konularla karşılaşmamamız mı? İlkokula yeni başlarken bize “neleri merak ediyorsun?”, ‘neleri seni ilgilendiriyor? şeklinde sorular sorulmaz. Bununla, “eğitimde ne verileceğini çocuklar belirlesin!” demeye getirmiyorum. Fakat, müfredat plânlamaları yapılırken onların iç dünyaları, psikolojik durumları ve kâbiliyetleri ne kadar biliniyor ve hesap ediliyor.

Bütün çocuklar tertemiz ve net bir merak duygusuyla bezenmiştir. Bu nedenle hayalleri tanımları hiçbir sınırı tanımadan çok enteresan sorular sorabiliyorlar. Acaba onlardaki bu saf ve temiz merak hissi doğal dönemlerinde takip edilemez mi? En azından benzer meraklı çocuklardan oluşan bir sınıfta bu öğrenciler toplanamaz mı? Peki bu olabilir mi? Çocuklar, onlara vereceğimiz eğitim-öğretimin içerik ve metodunu belirlememize yardımcı olabilecek ve bizi yanıltmayacak ipuçları verirler mi? Veya biz alabilir miyiz?

Hatırlamamız gerekir ki, her çocuk okul çağına kadar tabiatla, dünyayla ve insanla ilgili az-çok bir düşünce gelişir. Çocuklar belki çok şeyi merak edebilirler; fakat bunların içinde hangileri onların kabiliyet ve isteklerinin açık olduğu, hayatta severek ve muvaffakiyetle yapabilecekleri, insanlığa faydalı olabilecekleri alanlardır? Bunu okulda sadece ders durumlarına bakarak anlayabilir miyiz? Onlara ayrıca, “Hayatta en fazla neleri severek en iyi şekilde yapabileceğine ve başarılı olabileceğine inaniyorsun?” sorusunu belli aralıklarla sordüğümüzde, bize yeterince doğru cevaplar verebilirler mi? Bu, kendilerini ne kadar zaman zarfında tanıyacaklarına bağlı bir konu ve bir insanın kendisini tanıması da zaman isteyen bir tanım. İşte, onların gerçek ve derin merak alanlarını, zekâ ve kabiliyetlerini doğru tespit edebileceğimiz metotlar geliştirmek, ağırlığı buraya vermek, meraklarını kamçılama ve canlı tutmak, onların kendilerini tanımalarına da yardımcı olabilir. İnsanlarda, tabi, özellikle çocuklarda gelip-geçici meraklar baş gösterebilir, zamanla yeni merak alanları ortaya çıkabilir. Bunlar her zaman gereksiz veya yanıltıcı da olmayabilir ve çocukların o zamana kadar saklı kalmış istidatlarının ortaya çıkmasına, o konuya yönelip başarılı olmalarına da vesile olabilir. Bu yüzden belli aralıklarla onlarla bu konuları doğrudan ve sistematik şekilde konuşmak faydalı olabilir.

Yalnız burada aşırı

hayalci ve idealist olma riskide var. Çünkü nüfusu hızlı büyüyen Kışinev gibi göç alan şehirlerde, okullar öğrenci yoğunluğu yaşayan, öğretmenlerin kalabalık sınıflarda öğrencilerle tek tek ilgilenmesinin çok zor olduğu bir yerde yukarıdaki hususları uygulamak mümkün gözüküyor. Fakat bu, çözümü maliyet ve zaman açısından zor bir mesele; insan ile ilgili faktörler açısından değil. Keşfedilmeye muhtaç birçok hususiyetleri olan çocuklarımızı, okul sayısında yeterliliğin sağlanması, sınıflardaki öğrenci mevcudunun yönetilebilir sayılara indirilmesi durumunda, toptancı anlayışla değil, birer ferd olarak muhatap almak mümkün olabilir. Çocukların ortak yanları dikkate alınarak okulun ilk yıllarında verilecek ortak dersler belirlenebilir. Zaman içinde merak, kabiliyet ve iradeleriyle yöneldikleri konuların farklılığı gözönünde bulundurularak belli kategoriler oluşturulabilir. Böylece onları gereksiz bilgi ve metotlarla oyalamadan, üzerinde çalışılabilecek doğru ana yönler erkenden tespit edilebilir.

İlköğretim ve dahi lise “temel eğitim”dir. Tıpkı bir bina temelini görünmemesi gibi, temel eğitim de bilhassa ilk safhaları itibariyle insana kazandırdıkları daha sonra doğrudan görülemeyen-gösterilemeyen bir süreç olarak yaşanır. Peki temel eğitimde, bilhassa ilköğretimde ne öğretilmesi, çocukların nasıl eğitilmesi gerekir? Bu soruya uzun yıllar sonra bile kuşatıcı bir cevap vermek kolay değil. Fakat hemen herkes, bu kadar tecrübeden sonra, bu konuda ne yapmak veya en azından ne yapmamak gerektiğini eğitim sistemini oluşturanların bilmesini istiyor.

Ne için okula gidiyoruz? Akılcı gelişmenin dikkatin az olduğu ilk okul yıllarında, daha ziyade masumiyetin renk verdiği arkadaşlıklar, yaramazlıklar, çocukça sevgi ve korkular büyük yer alır. Belki de en kalıcı iz bırakan -bütün bir hayat boyu insan için önem arz eden- husus, takdir edilme, gururlandırma ve örnek gösterilmedir. Düzenli defter tutan bir ilkokul öğrencisinin yıllar geçse de unutamadığı hatırası, defterinin öğretmen tarafından arkadaşlarına örnek gösterilmesidir.

İlköğretim birinci sınıfa giden bir çocuk ne öğrenmesi gerektiğini tam bir ihtiyaç içinde hissetmez. Okula neden geldiğinin veya gelmesi gerektiğinin farkında değildir ve zâten bunu ondan kimse beklemez. Fakat, aklen olmasa da, kalben ve ruhen bunu ona hissettirmek, okulu onun için severek geldiği yeni bir yuva durumuna dönüştürmek mümkündür. Peki bunu nasıl yapacağız ve başarılı olduğumuzu nasıl anlayacağız? Eğer o bir vakit sonra okula alışmış ve severek gidiyorsa, daha çok kalbi ve ruhuyla buna müspet cevap veriyor demektir. Ama bu bizim gerçekten doğru işler yaptığımız mânâsına gelmeyebilir. Biz belki farkına varmadan hata yapıyor da olabiliriz; fakat o bunu tefrik edecek durumda olmadığından doğru zannedip olumlu tepki vermekte veya veriyor gözükmektedir. Çeşitli sebeplerden dolayı tersi durumu yaşayan, okula gitmek istemeyen öğrencilerle mukayese edildiğinde ise, hem bizim hem de öğrencinin gerçek başarısına veya başarısızlığına tesir eden faktörler belirlenebilir. Öğrenciler aynı sebeplerden veya bunların aynı tesir ağırlıklarından dolayı okula severek gidiyor veya gitmek istemiyor değildirler. Burada çocuğu çevreleyen bütün müessir unsurlar ortaya çıkan neticede değişen derecelerde pay sahibidir: anne ve baba, öğretmen, müfredat, arkadaş ve aile çevresi, komşular, sokak, medya ve bunlar gibi pek çok şey peki çocuğu kuşatan bütün bir çevre olarak doğru yolda olduğumuzu nasıl anlayacağız?

Eğitime yeni başlamış öğrenci zâten okuma-yazmayı, toplama-çıkarmayı öğrenecektir. Doğru olan, onun bir şeyleri merak edip öğrenmek istemesi, ve okula da bundan dolayı ihtiyaç duymasıdır. Bir öğrenci, kendi isteğiyle araştırdığı konuları ve bulduğu cevapları sadece öğrenmez, daha da önemlisi, unutmayacak şekilde anlar; çünkü bunları kendisi talep etmiştir. O halde okulun birinci fonksiyonu, öğrencinin merak ve istidatlarını açığa çıkarmayı, bunlara cevap vermeyi ve doğru yönlendirmeyi esas alan daha ziyade bir rehberlik vazifesi olabilir.

O zaman, buraya kadar sözü ettiğimiz bütün başarılı unsurlar sorumluluk ve düzen içerisinde böyle bir okul felsefesine destek olmaya çalışmalıdır. Kaldı ki, toplumun karşısına çıkan okullu çocuk toplum karşısındaki en savunmasız ve rehberliğe en fazla muhtaç kişidir. Peki bu rehberlik nasıl olmalıdır ki, yıllar sonra bir kafa yordüğümüzde, bütün bir toplum, ama en önce biz eğitimciler ve aileler olarak içimiz rahat bir şekilde iyiki az yanlış yapmışız diyelim.